

Geen linkse kerk

Veruit het interessantste deel van het onderzoek van het Verwey Jonker Instituut is het deelrapport dat betrekking heeft op de parlementaire debatten over integratie tussen 1970 en 2002. Sinds de roemruchte verkiezingen van 2002 luidt het populaire beeld over deze periode als volgt. In de jaren vijftig en zestig werden er op grote schaal gastarbeiders naar Nederland gehaald, aanvankelijk uit Zuid-Europese landen, later uit Turkije en Marokko. Het verblijf van deze werknemers was nadrukkelijk als tijdelijk bedoeld, maar liep uiteindelijk uit op permanente vestiging en een grote hoeveelheid volgmigratie door gezinsvorming en gezinshereniging. De linkse kerk (de PvdA en de kleine linkse partijen) heeft daar een kwalijke rol in gespeeld, omdat zij uit misplaatste barmhartigheid ging pleiten voor integratie met behoud van identiteit. Zij had geen oog voor de belangen van haar eigen autochtone achterban in de oude wijken en al evenmin voor de onderdrukte vrouwen en kinderen in allochtone gezinnen. Geen wonder dat feministisch georiënteerde allochtone vrouwen als Ayaan Hirsi Ali de VVD verkiezen boven de PvdA.

Op basis van het rapport van het Verwey Jonker Instituut (waarin veel wordt geciteerd uit oorspronkelijke beleidsstukken en uit de Handelingen van de Tweede Kamer) moet deze visie sterk worden genuanceerd. Het besluit om gastarbeiders niet te laten terugkeren met een vertrekbonus, maar hen in staat te stellen hun gezin te laten overkomen was weliswaar gedeeltelijk te wijten aan de sentimenten van links, maar was minstens evenzeer ingegeven door een lobby van werkgevers, uitgeoefend op de VVD. De werkgevers hadden er genoeg van te moeten opdraaien voor de huisvestingskosten van hun buitenlandse werknemers. Zij wilden bovendien niet telkens nieuwe werknemers inwerken en zij beseften dat buitenlandse werknemers met een gezin niet zo makkelijk meer zouden vertrekken en vermoedelijk ook in aanmerking zouden komen voor huisvesting door de Nederlandse overheid.

Er was in de vroege jaren van het minderhedenbeleid weinig aandacht voor de positie van allochtone vrouwen, maar voor zover daarover werd gesproken was het door links en niet door rechts. In 1980 bracht de Kommissie Kulturele Minderheden van de PvdA een rapport uit waarin de gezinsverhoudingen in allochtone families nadrukkelijk werden bekritiseerd: "Tot de cultuur van de meeste etnische minderheden behoort het autoritaire gezag van de man over de vrouw, van ouderen over jongeren en van ouders over hun kinderen. Met name op dit punt kunnen de eigen normen op den duur bezwaarlijk geheel gehandhaafd worden."

Het Verwey Jonker Instituut citeert een gedenkwaardige dialoog tussen VVD kamerlid Dijkstal en PvdA kamerlid Jabaaij in 1984. Dijkstal: "Ik denk dat wij moeten oppassen dat wij niet het emancipatiebeleid, zoals wij dat in Nederland voor Nederlandse vrouwen voeren en trachten te ontwikkelen, ook op vrouwen in minderheidsgroeperingen gaan toepassen.

Emancipatie in die zin van het woord vergroot de problemen van de vrouwen over wie wij het nu hebben." Jabaaij: "Natuurlijk ben ik het hiermee oneens. Emancipatie en de achterstelling van vrouwen is universeel."

Het CDA-VVD kabinet Lubbers I (1982-1986) produceerde een Minderhedennota waarin nadrukkelijk werd gekozen voor steun aan organisaties voor allochtone groepen. Deze steun werd verdedigd met de redenering dat de verhouding tussen meerderheid en minderheden nu nog ongelijkwaardig en asymmetrisch was en kennelijk moest worden rechtgetrokken. In dezelfde nota wordt gehamerd op het onderwijs in eigen taal en cultuur, dat het "zelfconcept en het zelfbewustzijn" van allochtone kinderen zou moeten ontwikkelen. VVD en CDA pleitten in de jaren tachtig veelvuldig voor het recht op behoud van de eigen culturele identiteit. Minister Brinkman van het CDA liet optekenen dat "nergens zo goed Nederlands wordt geleerd als op islamitische scholen."

PvdA kamerlid Buurmeijer vroeg in die periode (6 februari 1984) aandacht voor de schaduwzijden van de multiculturele samenleving: "Autochtonen hebben te maken gekregen

met verschijnselen, cultuuruitingen en gedragingen waaraan zij niet gewend zijn. De vreemdeling is in hun beleving de indringer, de persoon met het afwijkende gedrag. Deze ondervindt op zijn beurt afwerende reacties uit zijn omgeving die voor hem volstrekt vreemd is en nauwelijks toegankelijk. Dit is de spanning waarmee wij hebben te maken in een multiculturele samenleving en waarmee het beleid op centraal en lokaal niveau rekening heeft te houden. De fricties die ontstaan en het gedrag van de meerderheid dat daaruit voortvloeit is evenzeer object voor het minderhedenbeleid. Het is namelijk niet waar dat de houding van de meerderheid is af te doen als omzien in verwondering. Deze gedistantieerde houding gaat alleen op voor de intellectuele bovenlaag van onze samenleving.”

Tot ver in de jaren negentig hamerde het CDA op het belang van subsidies voor zelforganisaties van allochtone groepen, omdat deze partij een “kleurrijk mozaïek van een pluriforme samenleving” voorstond.

Natuurlijk is door PvdA-woordvoerders in de loop der jaren ook gesproken over respect voor andermans culturele eigenheid en over integratie dan wel emancipatie met behoud van identiteit, maar het beeld dat Nederland de afgelopen dertig jaar geregeerd is geweest door een dictatoriale linkse kerk is simpelweg niet houdbaar.